

שלמה (מומה) אפשטיין

י"ח באב ת"ש - כ"ז באייר תשכ"ז

22.8.1940 - 6.6.1967

שלמה (מומה) אפשטיין ז"ל

ולדות

הולדתו של שלמה:

שלמה אפשטיין, או בכינויו "מומה", נולד להוריו
שמואל ולאה בירושלים.

בתאריך: י"ח אב ת"ש 22/08/1940.

משפחתו הייתה גרה באותה תקופה בעיר חיפה, אך
עקב הפצצתה של חיפה בתקופה זו, תקופת מלחמת
העולם השניה הייתה צריכה אימו למצוא מחסה
בירושלים. היה זה תקופה קצרה ביותר לאחר
הפצצות חיל האוויר האיטלקי על חיפה.

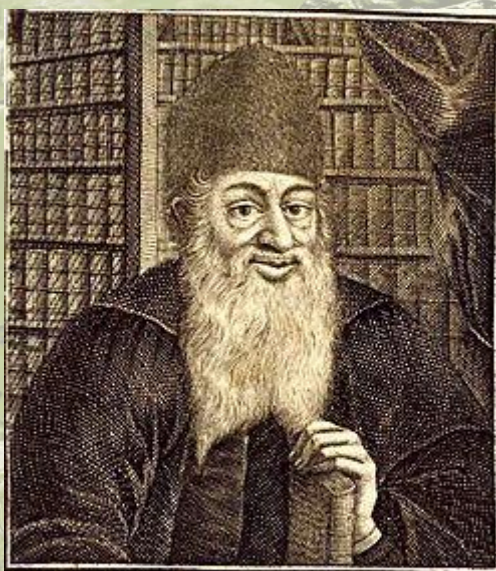
סבו של שלמה הוא רבי בצלאל אפשטיין מלומד'ה,
משפחתו היא מצאצאיו של רבי יונתן אייבשיץ.

רבי יהונתן אייבשיץ:

רבי יהונתן אייבשיץ היה חי בין השנים: ה'תנ"ד, 1694–כ"א באלול
ה'תקל"ד, 18 בספטמבר 1764.

רבי יהונתן אייבשיץ היה רב, מקובל, ראש ישיבה ודרשן. היה מגדולי
פוסקי ההלכה ביהדות אשכנז בזמנו, ומחברם של ספרי הלכה
שהמפורסם שבהם הוא ה'כרתי ופלתי'. כיהן כרבן של קהילות אה"ו.

לצד עיסוקו בחלק הנגלה של התורה, שהקנה לו את עיקר פרסומו, עסק
גם בתורת הנסתר ואף כתב קמעות.

הרב ה"ה מחבר יחובת צניע אבדורמזסק
אחיות כרל פק נעשהו האליפילןשילסא
יזאא
זאנאטאן עיבסוויטץ
Juden der Rabbiner in Altona.
ציור דיוקן של רבי יהונתן אייבשיץ

הפצצת חיפה 1940:

לאחר שאיטליה הצטרפה למלחמה לצדה של גרמניה, היא שאפה להשיג שליטה בים התיכון ולתקוף את מקורות הדלק של הצבא הבריטי.

יעד ראשי לכך הייתה העיר חיפה, בגלל יכולתם של בתי הזיקוק שבמפרץ חיפה להפיק כמיליון טונות של דלק בשנה מן הנפט הגולמי שהוזרם אליהם באמצעות צינור הנפט כירכוכ-חיפה.

בסיס חיל האוויר האיטלקי הקרוב ביותר לארץ ישראל היה באי רודוס, ובו הוצבה ביולי 1940 טייסת של מטוסי הפצצה מסוג סבויה-מרקטי.

זמן קצר לאחר הצבת הטייסת באי הגיעו מטוסיה לחופי ארץ ישראל והחלו בשורת הפצצות על חיפה, ובהמשך גם הפציצו את תל אביב.

הפצצתה של חיפה על ידי חיל האוויר האיטלקי ב-15 ביולי 1940 הייתה התקיפה האווירית הראשונה על ארץ ישראל. בחיפה הושמעה צפירת אזעקה ואנשי הג"א יצאו לרחובות, אך רובעי המגורים והמסחר של חיפה לא הופצצו.

הפצצת בתי הזיקוק
חיפה

הפצצתה של חיפה

לאחר שהושמעה צפירת הרגעה שבו החיים בעיר למסלולם
הרגיל עד ה-24 ביולי שאז שוב תקפו מטוסי חיל האוויר
האיטלקי את העיר וגרמו לפגיעות ברכוש ולריבוי נפגעים.

התקיפה השלישית ארעה ב-6 באוגוסט 1940. גם הפעם
בוצעה התקיפה על ידי עשרה מטוסים. בתקיפה זו היו מעט
נפגעים יחסית לתקיפה הקודמת, אך נגרמו נזקים לרכוש.

תקיפה זו הייתה כשבועיים לפני הולדתו של שלמה, המקום
לא היה בטוח כלל וכלל, וזו הסיבה להולדתו בירושלים.

מסגד איסתיקלאל ובית הקברות המוסלמי בחיפה
לאחר הפצצת חיל האוויר האיטלקי

בשנות ילדותו למד שלמה בבית הספר היסודי
"גאולה" שבחיפה, עיר מגוריו.

בית הספר "גאולה", חיפה

ילדי ביה"ס "גאולה"

בגרות

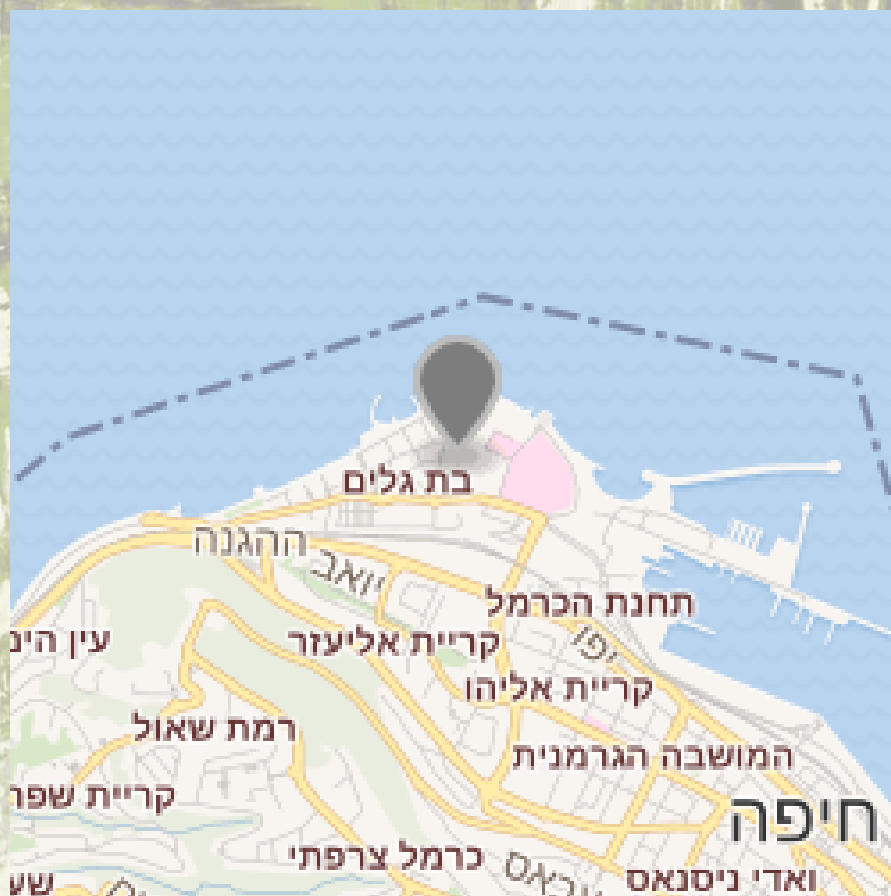

לימוד מקצוע:

לאחר סיום לימודיו בבית הספר "גאולה" המשיך שלמה לבית הספר העירוני המקצועי בבת גלים..

בת גלים היא שכונה במערב חיפה. ייחודה של שכונה זו הוא בכך שהיא השכונה היחידה בחיפה שבתיה נושקים לחוף הים.

במסגרת לימודיו בבית הספר המקצועי למד שלמה את מקצוע המכונאות. מכונאי הוא איש מקצוע שעוסק בבנייה, הרכבה ותחזוקה של מכונות. מכונאים רבים מתמחים בתחום מסוים, כגון מכונאות רכב, מכניקת דודים, מכניקת מיזוג אוויר ומכונות קירור, מכונאות מטוסים, מכונאות טנקים, וכו'.

סימון מפה של שכונת "בת-גלים"

נערים בעיר חיפה של אז...

בתנועת הצופים:

שלמה השתייך בימי נעוריו לתנועת "הצופים".

תנועת הצופים העולמית הוקמה ב-1907 בבריטניה על ידי באדן פאוול.

התנועה העברית בישראל הוקמה בפסח שנת 1918 על ידי איחודן של שלוש אגודות הספורט והן אגודת המשוטטים חיפה, נציגי המכבי מיפו ואגודת ההתעמלות "הרצליה", שקיימו פעילויות על פי המתכונת של מייסד הצופים העולמיים באדן פאוול. לראשות התנועה נבחר צבי נשרי. הקשר בין האגודות היה רופף אם בכלל ולא הייתה זו עדיין תנועה מגובשת לחלוטין במלוא מובן המילה.

סמל שבט משוטטי בכרמל כפי שמופיע על עניבת השבט שבט הצופים הראשון בישראל, "משוטטי בכרמל", הוקם בשנת 1919.

סמל תנועת הצופים (פלר דה ליס)

סמל תנועת הצופים העבריים

רוברט באדן פאוול, מייסד תנועת הצופים

מאוחר יותר בשנת 1925 נפתח רשמית שבט הצופים העבריים, "משוטטי בכרמל" בשכונת הדר בחיפה, על ידי בית הספר הריאלי בחיפה ביוזמת אחד ממוריו - אריה כרוך (מי שעמד מאוחר יותר במשך שנים רבות בראש תנועת הצופים העבריים). כמו כן, הוא זה שטבע את שמו יוצא הדופן של השבט.

בשנת 1939 הצטרפה לצופים העבריים עדת הצופים (הדתיים) שבראשות אשר ריבלין, 9 שנים קודם לכן בשנת 1930 הוקם השבט הראשון של עדת הצופים, שנקרא בהתחלה "זרובבל" ולימים שבט "העדה".

בשנות ה-40 שלחה התנועה את מיטב בוגריה לפלמ"ח. בזמן זה מרכז התנועה עוד היה בצפון הארץ והמתגייסים לפלמ"ח התאמנו בשטח בית הספר הריאלי לקראת צירופם לארגון. כמו כן שלחה התנועה את בוגריה לגרעינים ברחבי הארץ כדי ליצור התיישבות ועבודה עברית.

הסתדרות הצופים העבריים בישראל

הנהגת המושבות

כרטיס חבר

מס.

זכרות הצופה:

1. הצופה דברו אמת :
2. הצופה נאמן לעמו, לארצו ולמדינתו :
3. הצופה חבר מועיל בחברה, אוהב טבועה ועוזר לזולתו :
4. הצופה רע לכל אדם ואח לכל צופה :
5. הצופה אדיב :
6. הצופה חובב את החי והצומח ומגן עליהם :
7. הצופה איש חמשמעת :
8. הצופה שינוי נופל ברוחו ובצור לו מצטחק :
9. הצופה חסכן :
10. הצופה טהור בדבורו ובמעשיו :

ההבטחה

הנני מבטיח הבטחה שלמה לעשות כלימה ושיכלול
למלא את חובתי לעמי לארצי ולמולדתי
לעזור לזולתי בכל עת
ולקיים את חקת הצופה

כרטיס חבר בתנועת הצופים

הצופים, נתניה

הצופים בישראל

מעבר לקיבוץ חצרים:

עד גיל 18 גדל שלמה בבית הוריו בחיפה, כשהגיע לגיל 18 החליט שלמה לעבור להתגורר ולהיות חבר בקיבוץ, היה זה בשנת 1958.

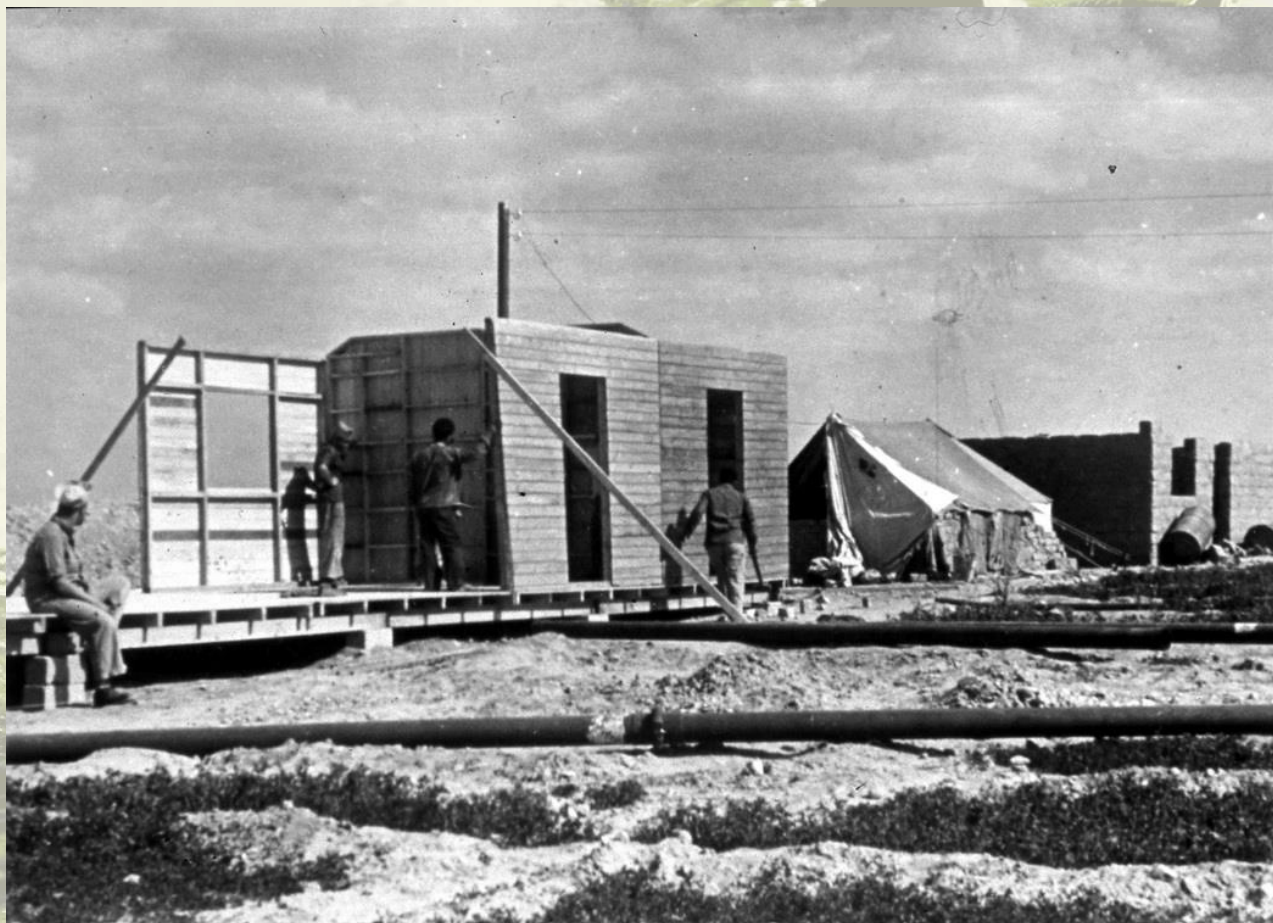
מחברי חצרים הראשונים

חצרים הוא קיבוץ הנמצא מערבית לבאר שבע, ומשתייך למועצה
האזורית בני שמעון. הקיבוץ הוקם ב-6 באוקטובר, במוצאי יום כיפור
בשנת 1946. מייסדי הקיבוץ היו מהתאחדות הצופים והצופות
שבישראל. לאחר ההקמה התגוררו ביישוב כחמישים איש.

במלחמת העצמאות היה הקיבוץ נצור והקשר איתו נשמר באמצעות
אלחוט ומטוס אוסטר אוטוקרט שהיה מביא אספקה. עמדה אחת
מאותה תקופה עדיין נמצאת בו.

בתחילת שנות החמישים נקלע הקיבוץ למשבר, בשל האדמות עליו
ישב אשר נתגלו כמלוחות ולא מתאימות לחקלאות. לאחר דיונים
רבים שכללו ניסיונות שכנוע של לוי אשכול שהגיע לקיבוץ, הוחלט
להישאר במקום ולשטוף את האדמות. הפרשה ידועה בכינויה
"משבר המלח".

במרכז הקיבוץ נמצא בית הביטחון, שהיה מבנה הקבע הראשון
בקיבוץ שבנייתו הושלמה במרץ 1947. עשוי קירות בטון בעובי 20
ס"מ. היו בו חרכי ירי והוא נועד לשמש מעוז התגוננות אחרון
במקרה של התקפה.

הקמת צריפיה הראשונים של חצרים

גיוס

בטירונות:

שלמה יצא עם גרעין "הצופים" לטירונות, ע"פ עדויות שקט ומסור היה שלמה ואת שעותיו הפנויות באותה תקופה בילה בהאזנה למוסיקה קלסית ובקריאת ספרים.

טירונות היא תקופת החניכה הראשונה של החיילים בצבא ההגנה לישראל, שמטרתה להכשירם לקראת שירותם הצבאי.

בתקופת הטירונות נדרש החייל הטרי להסתגל לחיי הצבא ולתפיסה הצבאית שבה כל פעולותיו חייבות להיעשות בתיאום עם מפקדיו ובהרשאתם. נדרשת ממנו כניעה בפני חוקי הצבא, ומשמעת למפקדים ולשרשרת הפיקוד, ובהתאם לכך, "סירוב פקודה" נחשב לאחת העבירות החמורות ביותר בצבא.

כדי להגביר את המשמעת יוצרים בבסיסי הטירונות "מרחק פיקודי" ("דיסטנס") בין החייל לבין מפקדיו. המגע הישיר הוא בעיקר עם המפקדים הזוטרים: המ"כים והסמלים. בין היתר על החייל חל איסור לפנות למפקדיו בשמותיהם הפרטיים, והטירון חייב להצדיע לכל קצין שעובר בתחומו.

הצדעה

תקופת הטירונות מרובה במסדרים בהם על החיילים להסתדר בשלשות, בשני טורים או לעמוד בצורת האות ח' כאשר עליהם להצמיד את רגליהם, להציב את כפות ידיהם זו על זו מאחורי הגב, ולעמוד עמידה ישרה וזקופה. במהלך המסדר נאסר עליהם לדבר או לזוז ללא רשות המפקדים וכל דיבור או תזוזה נחשבים הפרת משמעת.

על עבירות משמעת מופעלות סנקציות שונות. מענישה קלה הכוללת נזיפה או עונשים פיזיים קלים (כגון ביצוע שכיבות סמיכה או כפיפות בטן), ביצוע תרגילים סטטיים (שכיבה על הגב והרמת הרגליים באוויר למשך דקה רצופה וכדומה) ריצת מרחקים בזמן מסוים פעם אחת או מספר פעמים או החזקת הנשק באוויר, ועד פגיעה ביציאות הביתה - "שעות ביציאה" ואף שלילת חופשות וריתוק לבסיס. מעבר לכך, על עבירות משמעת חמורות יכול החייל להישלח למעצר בבסיס הטירונות עצמו, ואף להישפט על ידי קצין שיפוט לעונשי מחבוש בבתי הכלא הצבאיים.

חיילים רבים חווים משבר מסוים בתקופת הטירונות, הנגרם בשל
הסתגלות לעולם אחר, הניתוק מהבית, שלילת חופש הפעולה, עול
המשמעת הנוקשה, הלחץ, האכזבה לעיתים ממוקם השיבוץ והמאמץ
הפיזי.

באימוני הטירונות

חיילים בטירונות, 1969

סיום תרגילי טירונות בבה"ד 4, 1969

בתום הטירונות נערך בדרך-כלל טקס השבעה, בו נשבעים החיילים
אמונים לצה"ל טרם תחילת ביצוע תפקידם הצבאי או תחילתה של
ההכשרה המיועדת להם.

נוסח שבועת האמונים:

"הנני נשבע ומתחייב בהן צדקי לשמור אמונים למדינת ישראל, לחוקיה
ולשלטונותיה המוסמכים, לקבל על עצמי ללא תנאי וללא סייג עול משמעתו
של צבא ההגנה לישראל, לצית לכל הפקודות וההוראות הניתנות על ידי
המפקדים המוסמכים ולהקדיש את כל כוחותיי ואף להקריב את חיי להגנת
המולדת ולחירות ישראל".

טקס השבעה צנחנים - הכותל המערבי, ירושלים

בנח"ל מוצנח:

בסיום הטירונות יצא שלמה עם הגרעין לבנח"ל מוצנח, שהיה גדוד סדיר בחטיבת הצנחנים.

שלמה עבר קורס חובשים ושימש כחובש מחלקתי.

שמה של החטיבה נגזר מראשי תיבות של מסגרת נוער חלוצי לוחם (נח"ל), משום שמקורה בגרעיני הנח"ל שהוקמו

החל מימיה הראשונים של מדינת ישראל

גדוד נח"ל מוצנח היה גדוד סדיר בחטיבת הצנחנים 202.

החיילים אשר שרתו בגרעיני הנח"ל השונים נהגו לעבור

מהאחזות לאימוני חי"ר במסגרת גדוד האימון המתקדם.

תמונה מאוסף העמותה להנחלת מורשת הצנחנים.

גדוד נח"ל מוצנח 88

חטיבת הצנחנים – גדוד 28

גדוד 28 שהפך לגדוד מילואים הוא בעצם מהגדודים שהקימו את חטיבה 55.

הגדוד מכונה גם "עוצבת חוד החנית" ו"המרכזית", בשל שייכותה לפיקוד המרכז, כיום החטיבה היא חטיבת צנחנים במילואים, שהוקמה רשמית בשנת 1966. החטיבה כפופה לעוצבת האש.

חטיבת זו, היא חטיבה התנדבותית בצה"ל ומוגדרת כחטיבה מוצנחת, מוטסת ורכובה. החטיבה מתניידת על גבי האמרים וכלי רכב מיוחדים אחרים. יכולות אלו משפיעות על המקום והאופן בו יופעלו כוחות החטיבה בפעילות מבצעית ובמלחמה. בנוסף, לחטיבה יכולת החפה.

החטיבה נטלה חלק במלחמות ישראל כבר מעת הקמתה.

צבע הכומתה אדום. הכומתה האדומה של הצנחנים
 הבריטים, שהיו בארץ לפני קום המדינה, הייתה סמל
 סטטוס, ועל כן הוחלט שגם לוחמי חטיבת הצנחנים
 של צה"ל יזכו לכומתה בצבע אדום. הכומתה עצמה
 מוענקת ללוחמים לאחר סיום מסע כומתה בטקס
 בגבעת התחמושת.

בתום מסע כומתה מקבלים לוחמי הצנחנים את
 הכומתה האדומה.

תג החטיבה הראשון,
 בין השנים 1956–2001

תג ודגל החטיבה כיום

שלמה שהיה בתפקיד החובש המחלקתי, תפקיד
מבוקש בחיל הרפואה, הוכשר לטפל בחולים
ובפצועים בזמני חירום ושגרה. זהו תפקיד שיכול
להציל חיים, ומתוקף היותו כזה הטיל אחריות
רבה על כתפיו של שלמה.

בתור חובש היה אחראי על הטיפול הראשוני
שמוענק לחולה, וכן אחראי על חלוקת תרופות,
הפניה לרופא, ביצוע בדיקות דם, מתן עירויים,
חבישה ועוד.

המנון הצנחנים:

מילים: חיים חפר, לחן: אוסקר סלדק

ביצוע: להקת פיקוד מרכז 1956

מאחורי הקו הצנחנים, הצנחנים
בסערת הקרב הצנחנים, הצנחנים
אך עת תחלוף האש הצנחנים, הצנחנים,
עוד נחזור וניפגש, הצנחנים.

ועל כן, מול כוכב ושמיים
בבטחה נחגור החגור
ומצנח יילחץ לכתפיים
עת יודלק במטוסנו האור.

שוב נקפוץ ונזנק מול עופרת
וידינו לופתות סכינים
כי נשנית הקריאה וחוזרת:
הי, היכונו לקרב, צנחנים.

מאחורי הקו הצנחנים, הצנחנים
בסערת הקרב הצנחנים, הצנחנים
אך עת תחלוף האש הצנחנים, הצנחנים,
עוד נחזור וניפגש, הצנחנים.

מול צבאות האויב אנו קומץ
אך חילנו מוכן וערוך
מול שריון מציבים אנו אומץ
ומול אש ביטחון וחיוך

עת אנחנו זונקים מלמעלה
שוב אין דרך, אין דרך לחזור
אך נישקנו באופל הלילה
מזמר לנו שיר ומזמור

מאחורי הקו הצנחנים, הצנחנים
בסערת הקרב הצנחנים, הצנחנים
אך עת תחלוף האש הצנחנים, הצנחנים,
עוד נחזור וניפגש, הצנחנים.

בסופת הקרבות הגועשת
ובלילה שחור ואורב
השמיים יהיו לנו גשר
בין ארצנו לארץ אויב

מול עשן הדליקות והתייל
מול הקרב בברקים וקולות
כל צנחן הוא כבודו של החייל
כל צנחן הוא החייל כולו

סיפר אחד משורדי הגדוד על אישיותו הנפלאה של שלמה,
וכך סיפר:

"יום אחד קיבלנו חבילות עם מכתבים. כל חבילה הייתה
מלווה במכתב של ילד שכתב אלינו כמה מילים. נשאר
הרבה חבילות כי הגיעו יותר חבילות ממספר האנשים שהיו
לנו ביחידה. כל חייל, למרות העייפות והמתח שהצטברו בו,
ישב וענה לילד שכתב מכתב בחבילה שלו, אבל כאמור
נשארו עוד מכתבים שנשארו בלי מענה. שלמה אמר
שהילדים האלה נורא יצטערו וייפגעו, כי הם מצפים לקבל
תשובה אחרי שהשקיעו מאמץ, והוא אסף את המכתבים
וענה לכל אחד אישית כאילו הוא כותב לילדים שלו".

חבילות ומכתבים ששלחו ילדים לחיילים:

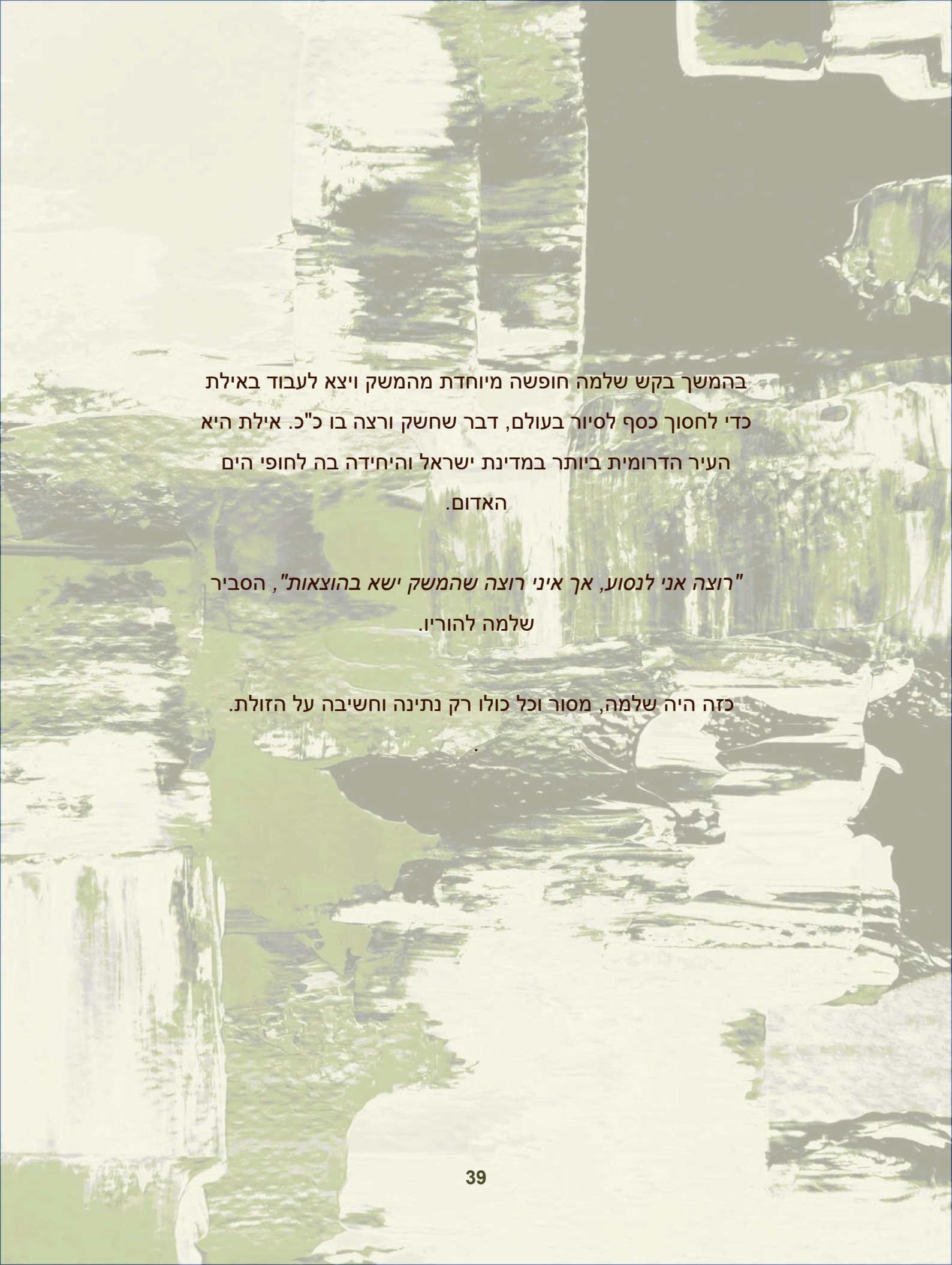

בחזרה לחצרים:

עם שחרורו משירותו הסדיר חזר שלמה לחצרים, באותה תקופה
דאג שלמה לחברי הקיבוץ, בנוסף דאג ותמך בהוריו בפרנסתם.

שלמה התעסק בחקלאות בקיבוץ ועבד טרקטוריסט.
ובזמן שהאחות נעדרה מן המשק מילא הוא את מקומה במרפאה.

בהמשך בקש שלמה חופשה מיוחדת מהמשק ויצא לעבוד באילת
כדי לחסוך כסף לסיור בעולם, דבר שחשק ורצה בו כ"כ. אילת היא
העיר הדרומית ביותר במדינת ישראל והיחידה בה לחופי הים
האדום.

"רוצה אני לנסוע, אך איני רוצה שהמשק ישא בהוצאות", הסביר
שלמה להוריו.

כזה היה שלמה, מסור וכל כולו רק נתינה וחשיבה על הזולת.

מראה אילת באותה תקופה:

הבפילה

בחזרה לגדוד- גדוד צנחנים 28:

שלמה חיכה בקוצר רוח לצו הקריאה להתייצב לדגל וכשזה
לא נתקבל מיהר לגדודו.

בפרוץ מלחמת ששת הימים הוצב שלמה בירושלים בגדוד
28 של חטיבת הצנחנים בדרגת טוראי.

בשעה שישב בקרב חבריו בכוננות, גילה להם את מסירותו
ודאגתו לכל צרכיהם.

ע"פ עדויות שנתנו שנים אח"כ, מפיו של אחד מחיילי הגדוד:
"שלמה היה בחור צנוע, שתקן וקצת נחבא אל הכלים. כל מי
שהכיר אותו סיפר שהייתה לו נשמה של זהב, אבל אנחנו,
כל הפלוגה למדנו את זה באופן אישי".

חייל מחיל הצנחנים באימון, 1967, מאוספי הספרייה הלאומית

מלחמת ששת הימים:

תקציר: מלחמת ששת הימים הייתה מלחמה שנערכה משמונה ורבע בבוקר 5 ביוני עד שש בערב 10 ביוני 1967 (כ"ו באייר - ב' בסיוון ה'תשכ"ז), בין ישראל לבין מצרים, ירדן וסוריה, שנעזרו במדינות ערביות נוספות: עיראק, לבנון, ערב הסעודית ועוד. המלחמה הסתיימה בניצחון של ישראל.

איומים כבדים הופעלו על ישראל, וגם איומים על מלחמה. לכן ישראל הייתה צריכה להקדים. ובמבצע קדש ישראל החלה את המלחמה בהשמדת חייל האוויר של מצרים, מה שנתן לישראל יתרון אדיר.

לאחר תקופת ההמתנה המתוחה, שבה נעשו ניסיונות להימנע ממלחמה. במהלך המלחמה כבשה מדינת ישראל שטחים נרחבים בסיני, רצועת עזה, רמת הגולן, יהודה ושומרון ומזרח ירושלים. השטח הכולל שנכבש גדול פי שלושה משטחה של מדינת ישראל לפני המלחמה.

השלכות המלחמה בתחומי הפוליטיקה הפנימית של המדינות שהשתתפו בה, הגאוגרפיה המדינית, הכלכלה האזורית, הגאופוליטיקה ומהלך המלחמה הקרה היו מרחיקות לכת וממושכות.

הקרב על ירושלים: הקרב על ירושלים היה אחד הקרבות המרכזיים והקשים שנערכו בחזית הירדנית בין הלגיון הירדני לבין כוחות צה"ל במלחמת ששת הימים. הקרב ארך כשלושה ימים, 5 - 7 ביוני 1967 (כ"ו - כ"ח באייר תשכ"ז). במהלך הקרב השתלטו הכוחות הישראליים על מרחב ירושלים כולו, כולל ירושלים המזרחית והעיר העתיקה בירושלים.

המטרה העיקרית של הכוחות הישראליים במרחב ירושלים הייתה הגנתית. לפי התוכניות של פיקוד מרכז הישראלי, מטרתם הייתה למנוע מהצבא הירדני להשתלט על מובלעת הר הצופים הישראלית, או לבצע מחטפים ירדניים בשטח ירושלים המערבית.

במהלך היום השני למלחמה, 6 ביוני, נעה חטיבת הראל מאזור רמאללה דרומה, וכבשה את גבעת המבתר. חטיבת ירושלים כבשה בשעות אחר הצהריים את שכונת אבו טור הערבית. בליל 7/6 ביוני תקף חיל האוויר הישראלי תגבורות של צבא ירדן, שניסו להגיע לירושלים המזרחית מכיוון יריחו, גרם להם אבדות כבדות, ומנע את הגעתם ליעדם.

בכיוון השעון מלמעלה: טנקים של חטיבה 14 בהתקדמות על ציר ארגמן בסיני (דרומית לאבו עגילה), הצנחנים בכותל המערבי, מטוס תצפית ישראלי קל טס מעל יחידות ישראליות ברמת הגולן, שני מטוסי תובלה מדגם איליושין 14 מצריים שהושמדו על הקרקע במבצע מוקד, פריצת כוחות צה"ל אל העיר העתיקה בירושלים דרך שער האריות, יצחק רבין, משה דיין ועוזי נרקיס נכנסים לעיר העתיקה בירושלים לאחר כיבושה.

בבוקר 7 ביוני, כ"ח באייר תשכ"ז, כבשה חטיבה 55, חטיבתו של שלמה, בסיוע חטיבת הראל את מתחם אוגוסטה ויקטוריה על הר הזיתים. בסביבות השעה 10:00 באותו בוקר נכנסו כוחות משתי חטיבות חי"ר ישראליות אל העיר העתיקה בירושלים: כוחות חטיבה 55 נכנסו לעיר העתיקה ממזרח דרך שער האריות, הגיעו להר הבית ולכותל המערבי, והשתלטו על הרובע המוסלמי והרובע הנוצרי של העיר העתיקה. במקביל נכנסו כוחות מחטיבת ירושלים לעיר העתיקה מדרום דרך שער האשפות, והשתלטו על שטח הרובע היהודי והרובע הארמני.

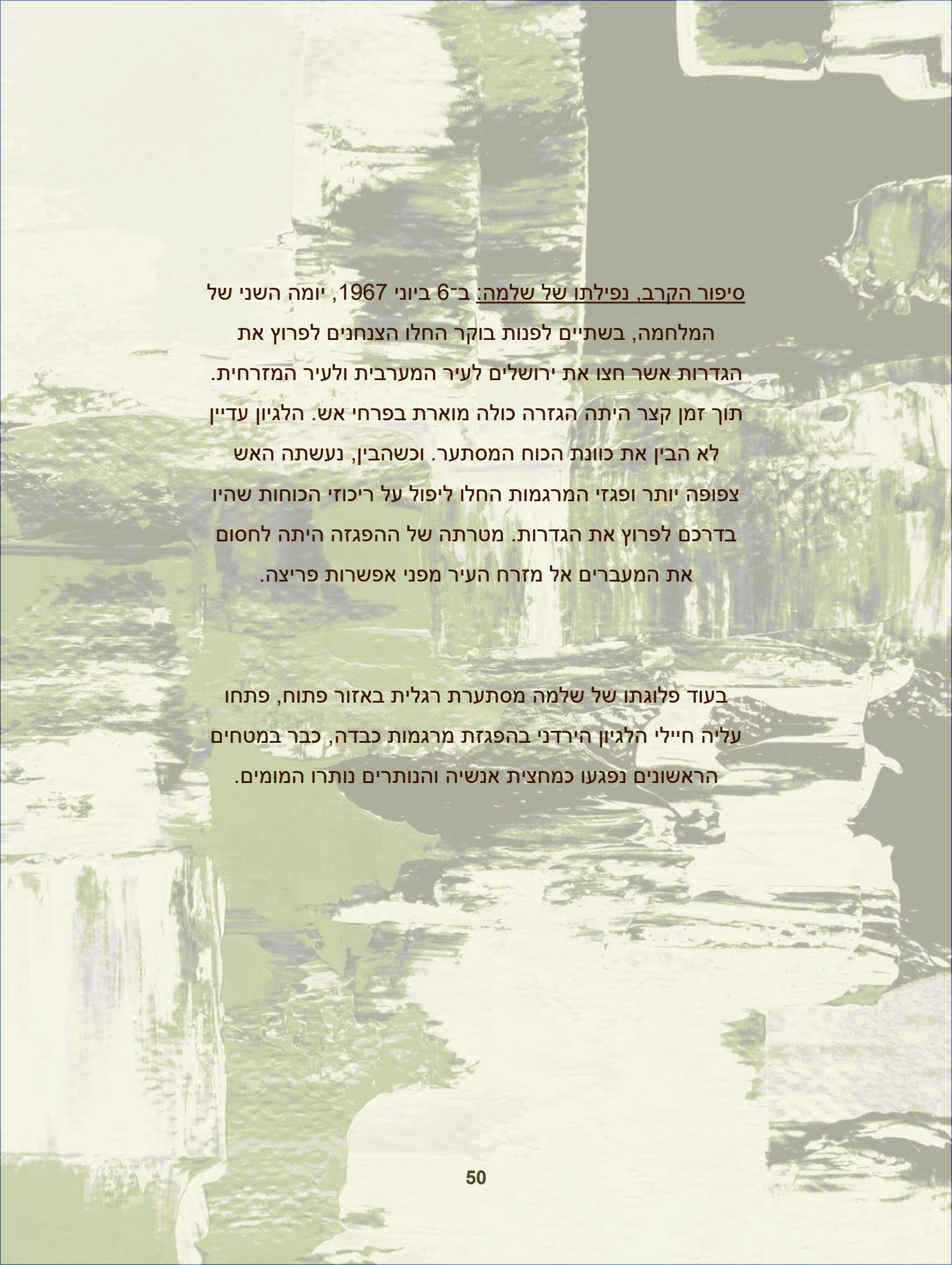
הקרב על ירושלים היה אחד הקרבות הקשים והעקובים מדם במלחמת ששת הימים. הקרב התנהל בשטח מצומצם יחסית, ונהרגו בו 182 חיילים ישראלים (כרבע מכלל החללים שספגה ישראל במלחמת ששת הימים כולה), ובין 350 ל-400 חיילים ירדניים. כ"ח באייר, היום שבו השתלטו חיילי צה"ל על העיר העתיקה ובפרט על הר הבית והכותל המערבי, נקבע כיום שחרור ירושלים.

צילום ממלחמת ששת הימים

אות מלחמת ששת הימים של צה"ל

סיפור הקרב, נפילתו של שלמה: ב-6 ביוני 1967, יומה השני של המלחמה, בשתיים לפנות בוקר החלו הצנחנים לפרוץ את הגדרות אשר חצו את ירושלים לעיר המערבית ולעיר המזרחית. תוך זמן קצר היתה הגזרה כולה מוארת בפרחי אש. הלגיון עדיין לא הבין את כוונת הכוח המסתער. וכשהבין, נעשתה האש צפופה יותר ופגזי המרגמות החלו ליפול על ריכוזי הכוחות שהיו בדרכם לפרוץ את הגדרות. מטרתה של ההפגזה היתה לחסום את המעברים אל מזרח העיר מפני אפשרות פריצה.

בעוד פלוגתו של שלמה מסתערת רגלית באזור פתוח, פתחו עליה חיילי הלגיון הירדני בהפגזת מרגמות כבדה, כבר במטחים הראשונים נפגעו כמחצית אנשיה והנותרים נותרו המומים.

קצין שנפצע במטח האש הראשון זכר את מראה הזוועה ותאר
כך: "פצועים שכבו או התפתלו לכל אורכו, בעוד החובשים
מתרוצצים בין הרסיסים המתפזרים".

מלחמת ששת הימים, פינוי פצוע

שלמה היה גם בין החובשים בגדוד, זינק אל חבריו
הזקוקים לעזרתו, חבש את הפצועים בעת ההפגזה ודאג
לפינויים.

חלק גדול מהצנחנים נפגעו ונותרו בשטח. שאר הלוחמים
התפזרו למקומות מחסה. שלמה בהתעלמו מן הפגזים
השורקים והמתפוצצים, עבר מפצוע לפצוע כשהוא חובש
פצועים, מעודד ומנחם.

בחילוץ הפצועים

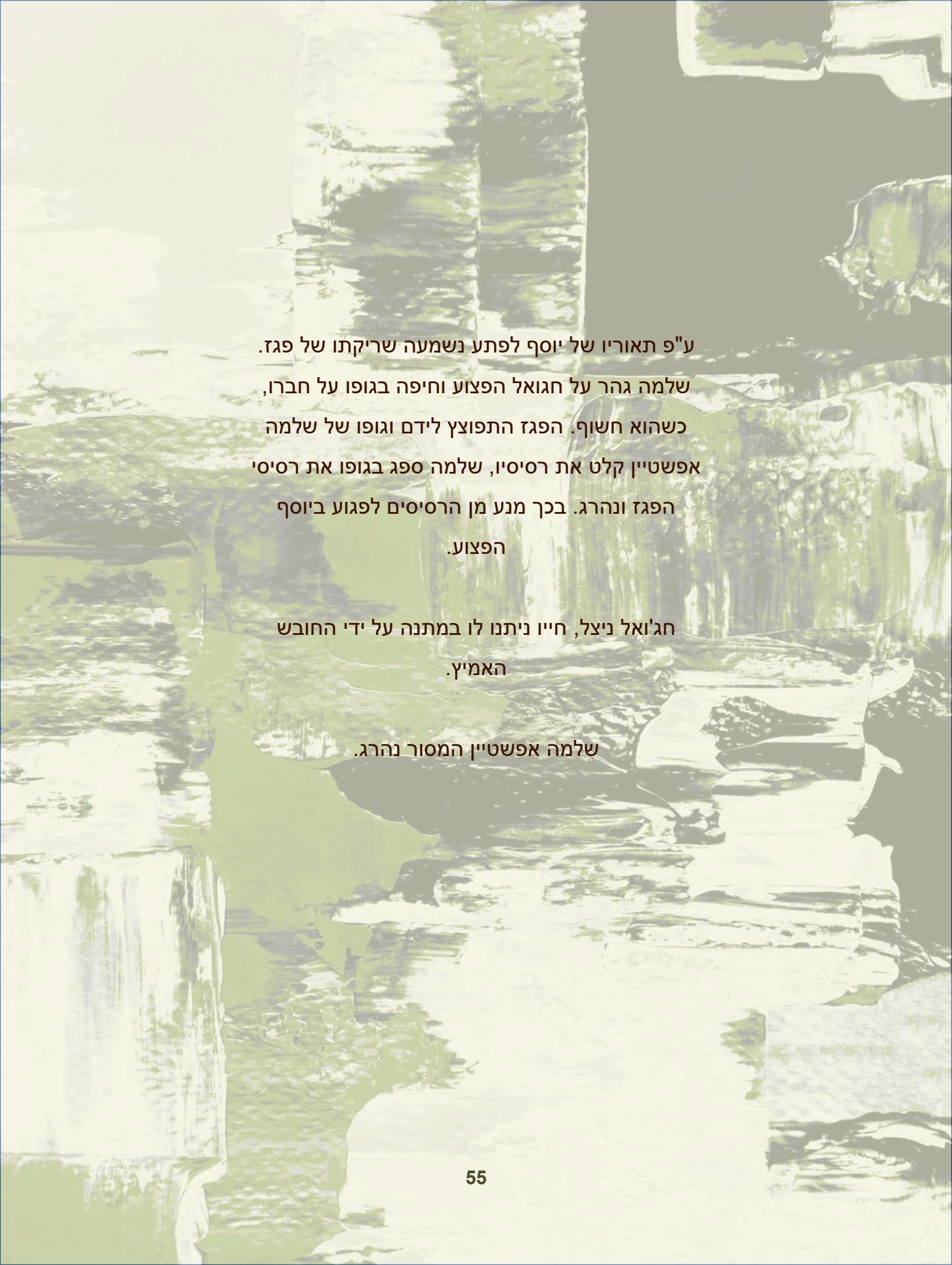
חיל הרפואה במלחמת ששת הימים

מסירות נפשו של שלמה ז"ל:

אחד מהצנחנים שנפצעו היה הצנחן יוסף חג'ואל שרגליו רוסקו ע"י פגז, רגליו מיאנו להשמע לו, ואפילו להתקדם לעבר מקום מסתור מפני הפגזים המרחפים לא היה יכול. או אז, בחשיכה, הרגיש לפתע יד חמה על פניו, וקול שקט אומר לו: "זה יהיה בסדר, אתה תבריא..."

היה זה קולו של שלמה, שנגש אל יוסף גרר אותו ליד קיר, מקום קצת יותר בטוח, והתחיל לחבוש ולטפל בו תחת שריקות הפגזים.

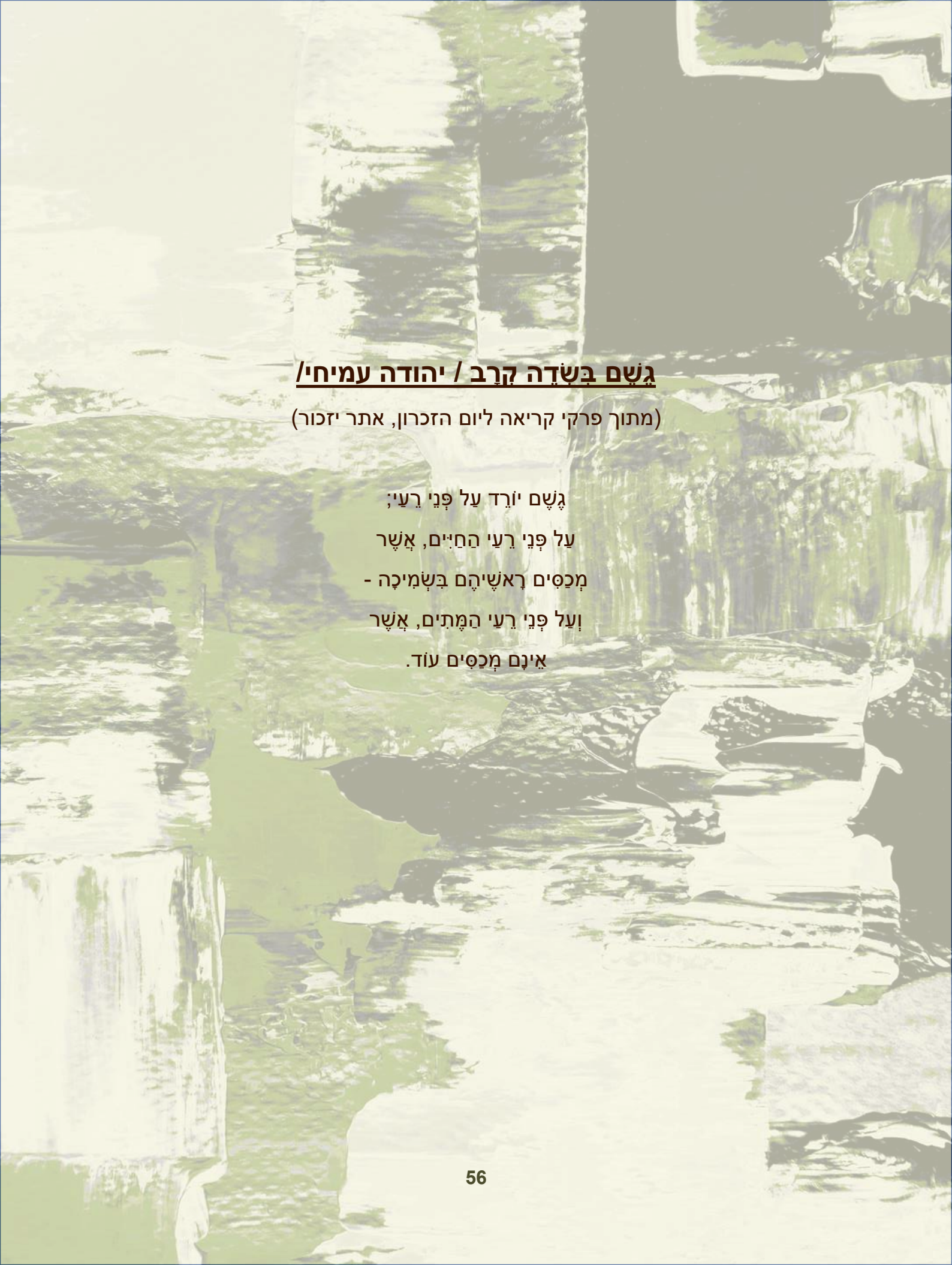
וכך מספר יוסף חג'ואל: "שלמה אפשטיין, החובש שהכרתי בימי הכוננות, כרע על ברכיו לידי, ליטף אותי, הוציא תחבושת וחבש את פצעי, שמעתי קולות שקראו לו להסתלק ולתפוס מחסה, חששתי שמא יעזוב אותי, ובאותו זמן רציתי שילך, וכי למה ימותו שניים?" אך שלמה, באומץ רב נשאר לצידו של יוסף חגואל.

ע"פ תאוריו של יוסף לפתע נשמעה שריקתו של פגז.
שלמה גהר על חגואל הפצוע וחיפה בגופו על חברו,
כשהוא חשוף. הפגז התפוצץ לידם וגופו של שלמה
אפשטיין קלט את רסיסיו, שלמה ספג בגופו את רסיסי
הפגז ונהרג. בכך מנע מן הרסיסים לפגוע ביוסף
הפצוע.

חג'ואל ניצל, חייו ניתנו לו במתנה על ידי החובש
האמיץ.

שלמה אפשטיין המסור נהרג.

גֶּשֶׁם בְּשֹׁדָה קָרֵב / יְהוּדָה עֲמִיחִי/

(מתוך פרקי קריאה ליום הזכרון, אתר יזכור)

גֶּשֶׁם יוֹרֵד עַל פְּנֵי רָעִי;
עַל פְּנֵי רָעִי הַחַיִּים, אֲשֶׁר
מְכַסִּים רִאשֵׁיהֶם בְּשִׁמְיָהּ -
וְעַל פְּנֵי רָעִי הַמֵּתִים, אֲשֶׁר
אֵינָם מְכַסִּים עוֹד.

יוסף חג'ואל

באותה תקופה זה לא היה כמו היום שמיד מודיעים למשפחות.
שבועות אחרי סיום המלחמה לא ידעה המשפחה מה קרה, אם הוא
חי או מת.

במשך שבועות ארוכים לא ידעה משפחת אפשטיין מה עלה בגורלו
של בנה עד שקרוב משפחה ששרת בצבא בדרגה בכירה, הצליח
לגלות ששלמה נקבר תחת שם אחר בירושלים. מהצבא שאלו את
המשפחה אם תרצה שיעבירו אותו לחיפה, אבל האמא אמרה
ששלמה- מוימה נולד בירושלים אז שיישאר קבור בירושלים.

כך ספרה אחותו של שלמה:

"מהצבא שאלו אם נרצה שיעבירו אותו לחיפה, אבל אמא אמרה
שמוימה נולד בירושלים אז שיישאר קבור בירושלים (...). כמה
שבועות לאחר שגילינו את קברו של מוימה, הודיע לנו אותו קרוב
משפחה שעומדים להעניק לו צל"ש. לאמא זה לא שינה. מאז
שמוימה מת ועד ליום מותה היא נראתה כמו פתיליה. הברזלים
מחזיקים מבחוץ אבל בפנים יש רק פיח, אין שלהבת. היא כבתה
ודעכה עד שנפטרה מצער בתחילת שנות ה-80".

הודעה נמסרה למשפחות / איזי מן (מקאמה) / (מתוך פרקי קריאה ליום הזכרון, אתר יזכור)

זאת הנקישה בדלת הכניסה... זה זמזום האינטרקום... זה הפעמון
במנגינתו... / ולכאורה, כמו תמיד. הרי בכל יום מישהו מגיע אל הסף -
כל אחד לעניניו, ובשעתו / וזה בשכונה ד... זה בבית קטן, בצל ארנים...
זה בשכון, קומה שלישית... / ופתאום הצלצול חד ודוקר, ומקפיץ...
והלמות הלב היא רעם - ורגע אחר-כך חרישית / וזה בדירה בקבוץ...
במעלה הגבעה, בקצה המושב... ובבית הגבוה, ליד הכפר / וזה אותו
הצליל, אבל באחת-עשרה בלילה הוא אחר - מרעיד... קר... מנכר... /
והצלצול שוב נשמע, ועכשו מהדהד בכל הבית, והנקישה מתחננת אל
הדלת / ומה שמזמין בכל יום לבוא ולהכנס, ברגע הזה הוא - פתאום -
אוברטורה של גרזן על בדלת / והמדים שנראים דרך העינית אומרים
הכל. בלי לומר מלה... אפילו לא הברה... / וברור: על סף הבית
מתדפקת לה, ברגע הזה, הבשורה המרה / ואין ספק - אם הם פה,
אז - זו אינה טעות... בפרוש קרה דבר... / וגל של צמרמורת עובר
כחשמל, והרעד יורד לכתפיים... לבית הסזה... לחדרי הלב... ולופת
ונושה בצנאר... / והזעה הקרה... והחשך בעינים... והרגלים שלא
מצליחות לזוז... והגוף מכה קר וחם... / כמו חדרה לתוכו חרב חדה...
כמו הכה בכנייה של עופרת... כמו צלל, ברגע, אל תוך תהום... /
ואחר-כך המלים שאיש אינו רוצה לשמע, לעולם. המלים האלה,
החדות. החותכות / ועכשו כבר אומרים ברדיו: הודעה נמסרה
למשפחות //

הוֹדְעָה נִמְסְרָה לַמִּשְׁפָּחָה לַשְּׁהִמְתִּינָה שִׁיבּוּא... שֶׁכֶּבֶר חִכָּתָה
לוֹ עִם מִתְנַת הַשְּׁחָרוּר... / לַמִּשְׁפָּחָה שְׂרָשִׁית, שֶׁכֶּבֶר שְׁלֵמָה מְחִיר נוֹרָא
בְּאוֹתוֹ יוֹם כְּפוּר... / לַמִּשְׁפָּחָה שֶׁהֶאֱבֵא נָפֶל בְּפַעֲלַת תַּגְמוּל... וְהֶאֱחִין,
שֶׁקְרוּי עַל שְׁמוֹ, נִהְרַג בְּגוֹלָן... / וּבְנֵי הַדּוֹדִים שֶׁכָּלוּ גַם הֵם: בֶּן, מֶלֶח
הָאָרֶץ, בְּתַעֲלָה... וּבֶן שְׁנִי, יִפָּה וְתָאֵר, בְּמַטְעַן הַחֲבֵלָה... / הוֹדְעָה נִמְסְרָה
לַמִּשְׁפָּחָה עוֹלָיִם, שֶׁעוֹד לֹא הִפִּירָה אֶת הָאָרֶץ וּשְׁבִילֶיהָ - אֲבָל עֲכָשׁוּ
אֲבָדָה אֶת הַבֵּן הַצָּעִיר... / לַמִּשְׁפָּחָה שֶׁסָּבָא נִסְפָּה עִם כָּל אֲחִיו בְּשׂוֹאָה,
אֲבָל כָּל כֶּף קָוָתָה שֶׁבְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הִשְׁמֵשׁ תְּאִיר... / לַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל
חֻקְלָא... אוֹ פּוֹעֲלַת בְּמַפְעֵל הַיִּצּוֹר... וּפְקִיד בְּכִיר, אוֹ מוֹרָה לְטִבֵּעַ וְנֹגֵן
כְּנוֹר... / כָּלֵם רָאוּ מִסְבִּיב אֶת הַמִּלְאָךְ הַלְבֹן, וְהִתְפַּלְלוּ: "לֹא, לֹא עוֹד...
לֹא כָּאֵן... אֱלֹהִים, אֵל תִּקַּח לָנוּ אֶת הָאוֹר" / כָּלֵם כָּל כֶּף דָּאָגוּ, אֲבָל
קוּוֹ שֶׁבְּסוֹף הַשְּׁבוּעָה... וְאַחֲרֵי הַמִּלְחָמָה... וּבְכָלֵל - שֶׁהִילָד יַחְזֹר / וְשֶׁאֲבָא,
שִׁיָּצֵא כָּל שָׁנָה לְמִלּוּאִיִּם... שֶׁכֶּבֶר רָאָה אֶת כְּדוּרֵי הַמּוֹת מוֹל עֵינָיו...
שֶׁהִבִּיא חֲבָרִים מִן הַקֶּרֶב... / יָשׁוּב - וְלֹא יִלְכוּ עוֹד בְּשִׁבִּיל הַהוּא,
מֵאַחֲרֵי הַבְּרוּשִׁים... וְלֹא יִלְכוּ - כָּלֵם - בְּמַסָּע אַחֲרָיו //

הוֹדְעָה נִמְסְרָה לַמִּשְׁפָּחָה. וּבְדֶרֶךְ כָּלֵל, בְּלִי מַלִּים... בְּדֶרֶךְ כָּלֵל, הַלֵב
כֶּבֶר חֲשַׁשׁ מִן הַנוֹרָא... / וְיִמָּה נוֹתֵר לוֹמֵר - וְיִמָּה נִשְׁאָר - רַק הַהוֹדְעָה
הַנוֹקְבֵת. הַקֶּצֶרָה / כֶּף בְּדִיוֹק, כֶּאֱשֶׁר מוֹדִיעַ הַנִּפְגָּעִים עוֹבֵר עַל פְּנֵי
הַשִּׁבִּיל... פּוֹתֵחַ אֶת הַשֹּׁעַר... מְצַלֵּל בְּפַעֲמוֹן, אוֹ נוֹקֵשׁ בְּדֶלֶת... /
וְאַחֲרֵי-כֵן, הַבְּשׂוּרָה - בְּעֻקְבוֹתָיו - נִכְנָסֶת אֶל הַבֵּית, וּמִכָּה וּמִהֲדָדָת.
וּמִרְעִידָה. וּמִטְלָטֶלֶת / הִרִי לֹא צָרִיךְ לוֹמֵר לֵאמֹא שׁוּם דָּבָר, כֶּאֱשֶׁר הוּא
עוֹמֵד מוֹלָה / וּבְרוּר הַכֹּל. בְּרוּר. הַבֵּן נָפֵל... הוּא לְעוֹלָם לֹא יַחְזֹר...
הַמִּשְׁפָּחָה, עֲכָשׁוּ, שִׁכּוּלָה... / וְלֹא עוֹד חִיּוּה... לֹא עוֹד הַחֲבוּק...
הַכְּבִיסָה... הַחֲבָרִים... הַגִּיטָרָה וְהַפִּדּוּרְגֵל... / וּמִחֵר יִלְכוּ בֵּין הַטּוֹרִים
וְהַשּׁוּרוֹת, וּבְכַחַל לֵבָן - וּבְשִׁחַר - יַעֲטֹף אוֹתוֹ הַדָּגֵל / לֹא עוֹד שִׁמְחָה. לֹא
מִחֵר. לֹא עֵתִיד. רַק שְׁבָרִים וְרִסְסִים פּוֹצְעִים שֶׁל חִלּוּם... / וּבְמִקּוֹם
"הִי, מִתּוֹק..." וְ"הָאֵכֶל מוֹכֵן..." יֹאמְרוּ עָלָיו "יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ...
"וְיִנוּחַ עַל מִשְׁכְּבוֹ בְּשָׁלוֹם" / וּמִשְׁקָפִי הִשְׁמֵשׁ יִסְתִּירוּ אֶת הָעֵינַיִם הַבּוֹכוֹת/
וְהַבְּכִי הַחֲנוּק יִשְׁמַע עִם אִנְשֵׁת הָרוּחַ... וְתִרְוָה הָאֲדָמָה אֶת הַדְּמָעוֹת
הַמִּלּוּחוֹת... / - - כֶּה, אַחֲרֵי שֶׁהוֹדְעָה נִמְסְרָה לַמִּשְׁפָּחָה //

עיתורים

אודות למעשה גבורתו של שלמה, עוטר
לאחר מותו בצל"ש הרמטכ"ל, אשר הומר
בעיטור העוז בשנת 1973.

אותות ועיטורים - תאור המעשה

רב טוראי אפשטיין שלמה
גילה גבורה

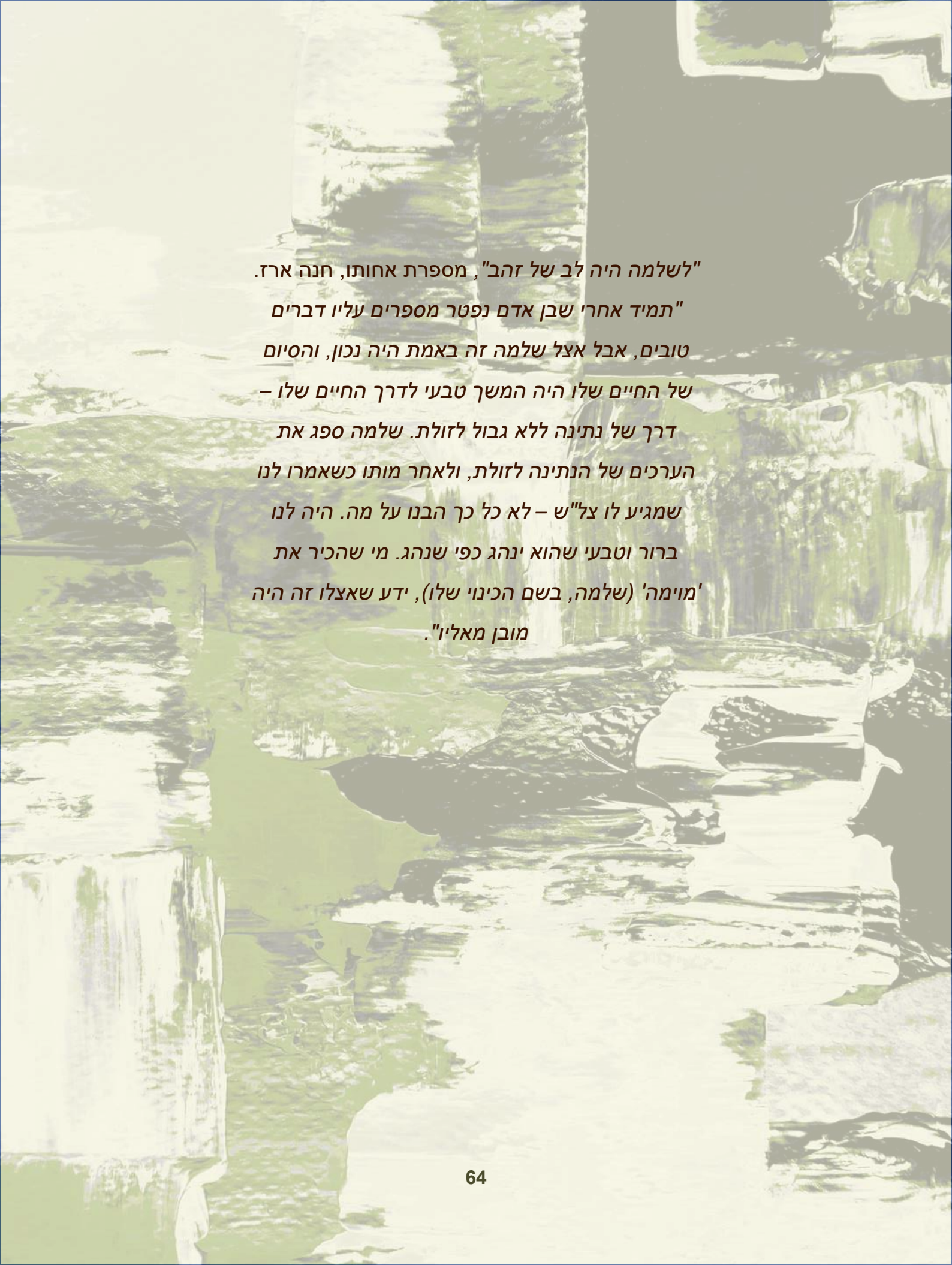
ביום 6 ביוני 1967 בקרב על שחרור ירושלים שירת טור' שלמה אפשטיין ז"ל כחובש בגדוד צנחנים. בשעות הקרב ניתכה על היחידה אש ארטילרית כבדה ונגרמו לה אבדות. טור' שלמה אפשטיין ז"ל חבש את הפצועים בעת ההפגזה ודאג לפינויים. בעת שחבש את אחד הנפגעים והגן עליו בגופו בפני רסיסי הפגזים, נפצע פצעי מוות.

ניסן תשל"ג
אפריל 1973

רב אלוף דוד אלעזר
ראש המטה הכללי

עיטור העוז:

"לשלמה היה לב של זהב", מספרת אחותו, חנה ארז.
"תמיד אחרי שבן אדם נפטר מספרים עליו דברים
טובים, אבל אצל שלמה זה באמת היה נכון, והסיום
של החיים שלו היה המשך טבעי לדרך החיים שלו –
דרך של נתינה ללא גבול לזולת. שלמה ספג את
הערכים של הנתינה לזולת, ולאחר מותו כשאמרו לנו
שמגיע לו צל"ש – לא כל כך הבנו על מה. היה לנו
ברור וטבעי שהוא ינהג כפי שנהג. מי שהכיר את
'מוימה' (שלמה, בשם הכינוי שלו), ידע שאצלו זה היה
מובן מאליו".

הבצחה

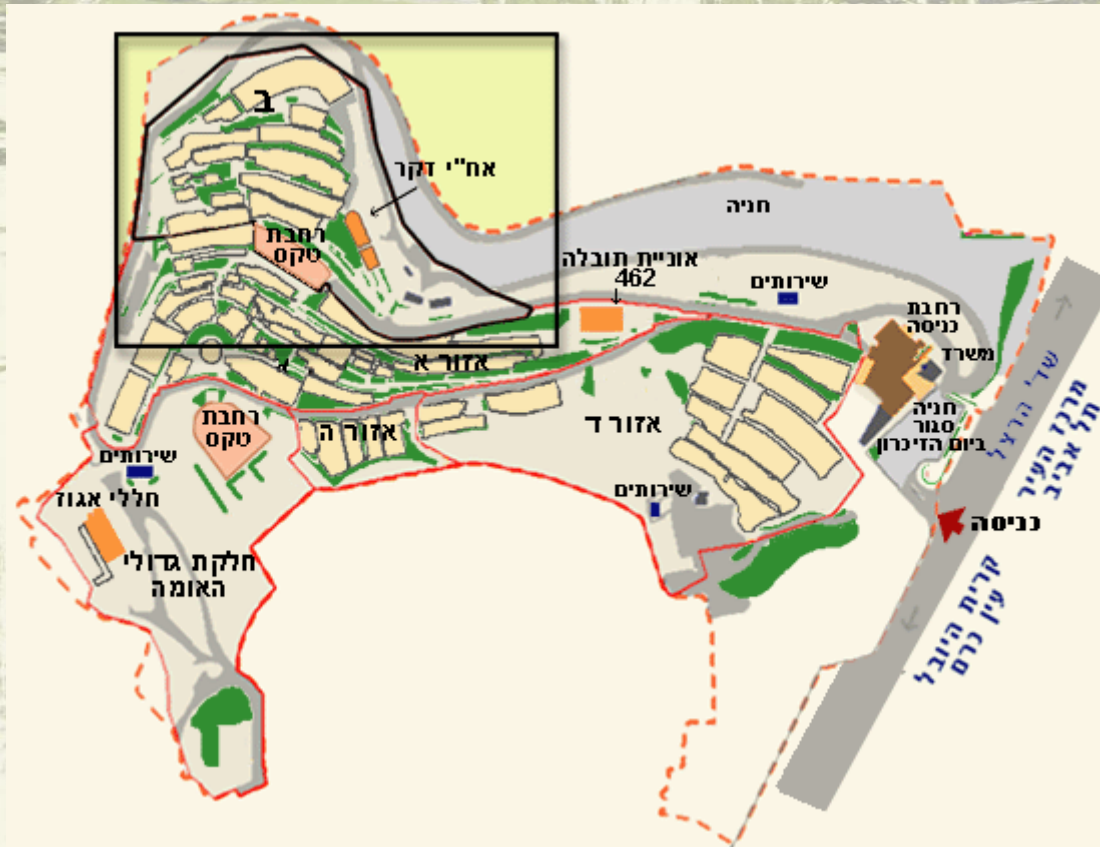
מקום קבורתו:

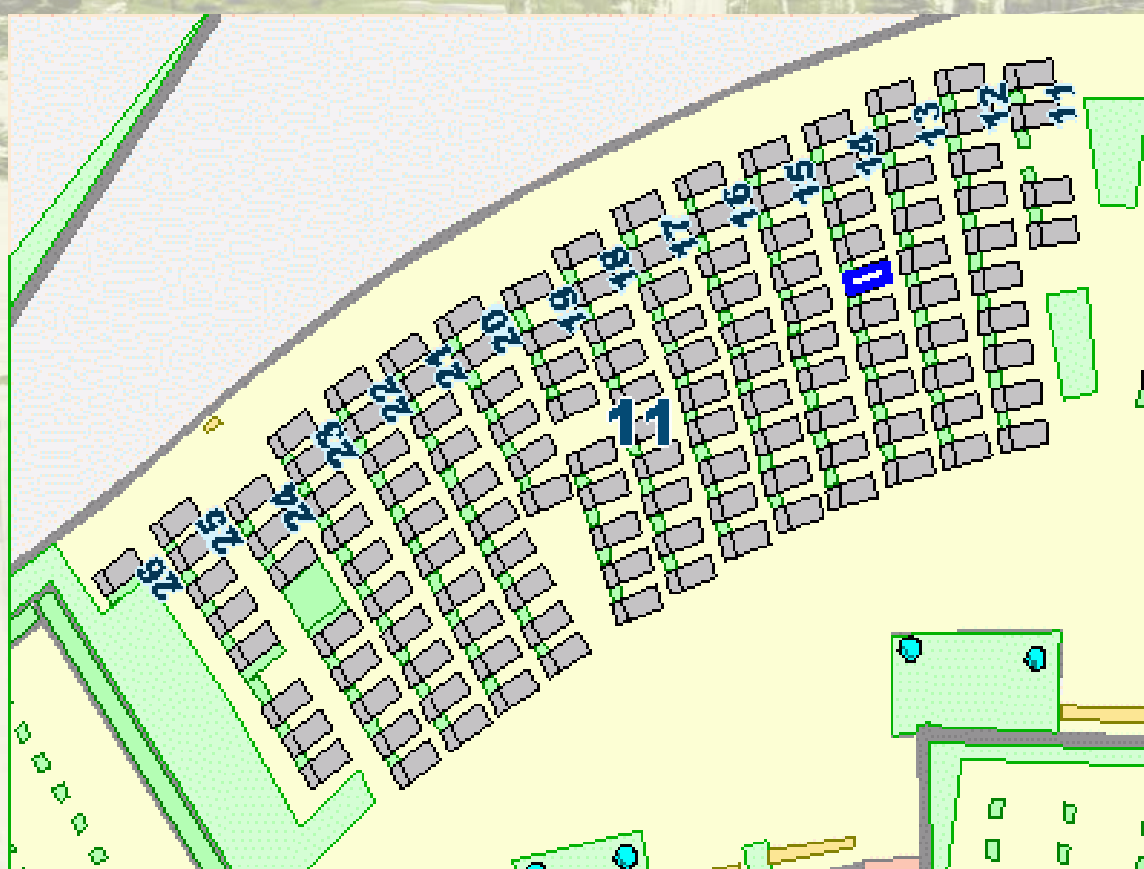
שלמה הובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי
שבהר הרצל בירושלים.

מקום מנוחתו:

אזור: ב חלקה: 11 שורה: 14 קבר: 5

ת.נ.צ.ב.ה

יוסף חג'ואל בקברו של שלמה מצילו:

על גילוי אומץ לבו, על רוח התנדבותו ועל דבקותו
במטרה בחבשו את חבריו הפצועים צוין שלמה לשבח
מטעם הרמטכ"ל. בספר "מאריות גברו" של מפקדת
הצנחנים הוקדש לו עמוד מיוחד בו. הובאה הביוגרפיה
שלו ותיאור הקרב האחרון.
כמו"כ הוצאה חוברת לזכרו הנושאת את שמו.

הנצחה באנדרטאות:

שלמה הונצח על קיר הזיכרון והאנדרטה לנופלים מהתיכון
המקצועי על שם שוב חיפה, התיכון בו למד.

כמו"כ הונצח שלמה באתר ההנצחה בגבעת התחמושת
בירושלים, יחד עם 182 הנפלים בקרבות בעיר במלחמת ששת
הימים, מלוחמי חטיבת הצנחנים, חטיבת ירושלים, חטיבת
השריון הראל וחיל האוויר.

אנדרטאות והנצחות נוספות:

לוח זיכרון לנפלים מגדוד צנחנים 28, וביניהם שלמה, בירושלים

אנדרטת הצנחנים כביש גדרה - צומת ביל"ן

אתר הנצחה לחללי חיל הרפואה חיפה

בית יד לבנים ירושלים

יד לנופלים בני התנועה הקיבוצית יערות מנשה (משמר העמק)

הקדשות וז' כרונות

הקדשות וזיכרונות שנכתבו באתר יזכור:

מספרים כעת את הסיפור שלך החובש ההירואי ושל הפצוע יוסף חגואל
שאותו הצלת בגופך, מעולם לא ידעתי מי החובש ומי הפצוע שעליהם נכתב
השיר שבכל פעם שאני שומעת אותו אני לא מפסיקה לדמוע

לימור רחובות
4 מאי 2022

מוימה יקר בן דוד אהוב נשאר צעיר זוכר את חיוךך את מאור פנייך ואת
טוב ליבך הרצון תמיד לעזור זיכרך עימי לעד

יצחק אייבשיץ
4 מאי 2022

חבר יקר שהציל חבר לנשק שהביא את אחוות הלוחמים לדרגה הגבוהה
ביותר יהי זכרו ברוך

דובי ליקין
2 מאי 2022

שלמה אפשטיין ז"ל
איש מופת!

21 אפריל 2021

היה לי לדוגמא ולמופת כלוחם וכחובש כל חייו.

הלל
14 אפריל 2021

לעולם לא נשכח אותך.

רות
14 אפריל 2021

שלמה אפשטיין ז"ל
איש מופת !

21 אפריל 2021

גיבור עם ישראל
גאוה והערצה חקוקים בסיפורים אינסופיים
יהיה זכרו ברוך

14 אפריל 2021

יִזְכֹּר

יִזְכֹּר

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו הַנֶּאֱמָנִים וְהָאֲמִיצִים,
חֲלִלֵי צָבָא הַהֹגֵנָה לְיִשְׂרָאֵל,
וְכָל לוחָמֵי הַמַּחְתָּרוֹת וְחַטִּיבוֹת הַלְּוִחָמִים בְּמַעֲרֻכּוֹת הָעַם,
וְאֲנָשֵׁי קְהִלּוֹת הַמּוֹדִיעִין, הַבִּטְחוֹן, הַמְּשֻׁטָּה וְשִׁרְיֹת בְּתֵי הַסֵּהר,
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בְּמַלְחָמָה עַל תְּקוּמַת יִשְׂרָאֵל,
וְכָל מִי שֶׁנֶּרְצָחוּ בְּאֶרֶץ וּמְחוּצָה לָּהּ בְּיַד מְרַצְחִים מֵאֲרֻגּוֹנֵי הַטֹּרֹף

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזִרְעוֹ וּנְאֻבָּל עַל זֵיו הָעֲלּוּמִים
וְחִמְדַּת הַגְּבוּרָה וְקִדְשַׁת הַרְצוֹן וּמִסִּירוֹת הַנֶּפֶשׁ
שֶׁל הַנִּסְפִּים בְּמַעֲרֻכַּת הַכְּבֵדָה.

יִהְיוּ חֲלָלֵי מַעֲרֻכּוֹת יִשְׂרָאֵל עֲטוּרֵי הַנֶּצֶחֹן
חֲתוּמִים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דּוֹר.

נספחים

בלדה לחובש:

השיר נכתב על ידי דן אלמגור. השיר לא נכתב על מקרה מסוים, אך לאחר מלחמת ששת הימים הותאם השיר לסיפורו של שלמה אפשטיין כשהציל את יוסף חג'ואל.

בלדה לחובש

מילים: דן אלמגור
לחן: אפי נצר
שירה: שיי אברמסון ולהקת הרבנות הצבאית

היום הוא יום מותי - ענה לו החובש	והם נותרו שניהם והשדה פתוח והם נותרו שניהם והם גלויים לאש אנחנו אבודים - מילמל אז הפצוע אחוז כי טוב - ענה לו החובש נפצעת גם אתה - מילמל אז הפצוע עזוב, זה לא נורא - ענה לו החובש	הם התקדמו לאט הכל היה רגוע מנגד הנהר וגומא מרשרש פתאום רעם ברק אחד צעק: פצועו אני כבר בא - ענה לו החובש עלינו על מוקשו - צעק אז הפצוע אני כאן, לצידך - ענה לו החובש
פתאום ענן אבק פתאום עלתה הרוח וצל על הקרקע והוא קרב, רועש ניצלנו! הם באים! - ייבב אז הפצוע אך לא שמע מילה מן החובש אחי, אחי שלי - ייבב אז הפצוע מעבר לנהר הגומא מרשרש	האש כבדה, כבדה קשה, קשה לנוע רק לא להתיימש רק לא להתיימש אזכור אותך תמיד - נשבע אז הפצוע רק לא ליפול - מילמל אז החובש שלך עד יום מותך - נשבע אז הפצוע	ברד של אש ניתן, ברד כבד קטוע מעבר לנהר, לגומא הרוחש השאירו אותי כאן - ביקש אז הפצוע עזוב שטויות - ענה לו החובש תציל את עצמך - ביקש אז הפצוע אני נשאר איתך - ענה לו החובש
אחי, אחי שלי אחי, אחי שלי אחיו		

קצת מהעיתונות והרשת:

בלדה לחובש - הסיפור מאחורי...

כאשר הושמע השיר אחרי מלחמת ששת הימים הוא נתפס בעיני רבים כאותה תקופה כמייצג של הנעלה שברוח הגבורה של החייל הישראלי. כפי שזו התבטאה גם בשירים אחרים בני התקופה (לדוגמה, בשיר "גבעת התחמושת"). לאחר המלחמה התקשו משפחות שכולות להאזין לשיר וביקשו שלא להשמיעו ברדיו. בלטה פנייתם של הורי החייל שלמה אפשטיין אל מלחין השיר אפי נצר, שהיה מכר שלהם, ובקשו שיתחשב ברגשותיהם ויפעל לאי השמעתו (פרטי נפילתו דומים מאד למילות השיר). [דרוש מקור] אחרים הסתייגו מן השיר בגלל דרמטיות היתר של ביצועו של גאון.

בלדה לחובש הוא פזמון עברי שנכתב על ידי דן אלמגור בשנת 1956 והולחן בשנת 1968 על ידי אפי נצר. זכה לפרסום ולהצלחה רבה בעקבות זכייתו במקום הראשון בפסטיבל הזמר והפזמון העברי בשנת 1969, בביצועו של יהורם גאון.

השיר נכתב על ידי אלמגור הצעיר (שהיה בן 21 בעת כתיבתו). כמרומו משמו, השיר שייך לסוגת הבלדה. הנושא הוא נושא חשוב בבלדה והוא בדרך כלל נמצא בסיום, שהוא טראגי. בדומה לבלדות אחרות העוסקות בנושא המלחמה גם בה גיבור השיר, החובש, מוצא את מותו באופן דרמטי בסוף השיר. בראיון סיפר אפי נצר כי אלמגור אמר לו שהשיר לא נכתב על מקרה מסוים. עם זאת, השיר דומה למספר אירועים שקרו במציאות.

ההיסטוריה של השיר "בלדה לחובש"

המלחמות בישראל נגמרות בדרך-כלל בשירים עצובים למרות הניצחונות. כך היה גם ב'מלחמת ששת-הימים', שאחריה נכתבו עשרות שירים. אולם שיר אחד - "בלדה לחובש" - ששודר ברדיו ובטלוויזיה שנתיים אחרי המלחמה, זכה לפרסום מיוחד. השיר נכתב כבר בשנת 1956 על-ידי הפזמונאי וחוקר השירה, דן אלמגור, ובשנת 1968 הלחין אותו אפי נצר. השיר הוא סיפור גבורה לא רגיל על חובש צבאי (מגיש 'עזרה ראשונה'), שנהרג כאשר הציל חייל פצוע. מספר דן אלמגור: "כתבתי את השיר 'בלדה לחובש' בגלל מקרה אמיתי שהיה במלחמת העצמאות. חובש צעיר חצה (עבר) את נהר-הירדן שש פעמים בזמן המלחמה. הוא העביר פצועים על גבו, עד שהוא עצמו נפצע ונהרג".

באופן מדהים מתאים השיר גם לסיפור של יוסף חגואל ושלמה אפשטיין ז"ל. חייו של יוסף ניצלו ב'מלחמת ששת-הימים' בזכות חברו החובש, שלמה. בלילה הראשון למלחמה נפצע יוסף חגואל. הוא מספר: "עפתי גבוה מאוד, וכאשר נפלתי, ראיתי דם רב, ולא הרגשתי את הרגליים. שלמה הגיע וטיפל בי, אבל אז נפתחה (התחילה) אש כבדה, והרגשתי שאני עומד למות. שלמה נשכב עליי, וכיסה אותי בגופו. איבדתי את ההכרה, וכאשר התעוררתי בבית-החולים, הבנתי ששלמה נהרג, ואני חי בזכותו. בכיתי וצעקתי: 'הרגתי את שלמה, אני לא רוצה לחיות'. הרגשתי ששלמה נתן לי את החיים במתנה. לאחר ארבע שנים נולד לי בן - קראתי לו שלמה. כל בני משפחתי של שלמה אפשטיין הגיעו לברית-המילה. קשר-דם נקשר בין המשפחות..."

קצת מהעיתונות והרשת:

היום בהיסטוריה: הבלדה לחובש - הסיפור האמיתי

בקרב על ירושלים, היה יוסף חגואל פצוע. החובש שלמה אפשטיין עמד מעליו, ובאחת ההפגזות ספג בגופו את הרסיסים והציל את חייו של יוסף. השיר הבלדה לחובש שנכתב שנתיים לפני, מזוהה איתו

יאיר קליין, חדשות סרוגים
10:02 09.05.21 כ"ז באייר תשפ"א

יוסף חג'ואל הבטיח שבכדי להנציח את שמו של שלמה אפשטיין, יקרא לבנו שלמה, ואכן יומיים לפני יום האזכרה נולד לו בנו בכורו. יוסף הזמין את אביו של שלמה אפשטיין להיות הסנדק.

טקס ברית המילה של התינוק שלמה בן יוסף חגואל. 2.5.1971. יוסף חגואל ניצל במלחמת ששת הימים על ידי החובש שלמה אפשטיין, שסוכך עליו בגופו. על המקרה הזה נכתב השיר "בלדה לחובש". בברית השתתפו גם בני משפחתו של שלמה אפשטיין

בתמונה, יושב, האב השכול שלמה אפשטיין, סנדקו של התינוק, ויוסף חגואל לידו.

שלמה אפשטיין - החובש האמיץ

טוראי שלמה אפשטיין נהרג בגופו הציל פצוע

כרע, בעת שנחת בסמוך לו
פגז מרגמה.

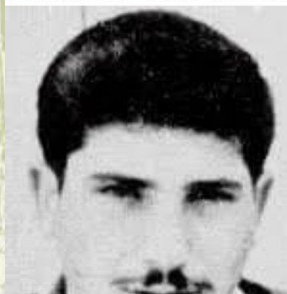
הוא שמע את שריקת הפגז,
שמע אותו גם הפצוע ששכב
על הקרקע. לשמואל אפשטיין
נותרה כפי הנראה, רק דרך
אחת: לנסות, אך דומה כי הלי-
קי השנויה שנוחרן בו, נולידו
בחורבו את ההרגשה, כי בסותו

עוד לפני שהחלו את הקרב,
לפני שהגיעו למגע עם הלה-
יון, ברגעים כאלה הסכו ל-
היות חובשים אלמוניים -
סנהיגים לחבורה השסועה.
אילו היו עושים את השבוע
הנפש של עצמם היו בוודאי
פורצים דלת של בית, מסתת-
רים בחוכו או יורדים לסרי-
תמים ולמקלטים. בהם ישבו
אותה שעה אורחי ירושלים
הסורחית.

שמואל אפשטיין, שהיה עד
אותה עת חובש אלמוני לוחם
אשר כלי נשקו היה תיק רפרי
אי, עליו מסומן מגן דוד אדום
- בזהר בדרך האחרת: בדרך
לקראתה חינכו אותו במשך
שנים רבות. הוא הסתובב ב-

משותיים לפנות בוקר הה-
לו הצנחנים לפרוץ אל ה-
גדרות אשר הצו את ירוש-
לים, זמן-מה לא ערה כירי
הלגיון להבין מהו כוונת
הפורצים - עד שעברו
ראשוני הצנחנים את הגדר.
אז, עליסי הכנון מוקדם,
החלו לחסום את המעברים
באש, "משימות סכנה" -
נכתב אש רצהנית של מרג-
מות שמוותו כמשך שנים
רבות לחסום את המעברים
אל הצד המזרחי של העיר
מפני אפשרות פריצה.

אחד הגדודים אשר יועד
להסתער אחרי התיידות הפור-
צות נקלע לחוך המערבולת
הרמותה, במשך דקות ספורות

במותו ציווה לי את החיים

טוראי
שלמה (מומה) אפשטיין

בן לאה ושמואל

חטיבת הצנחנים

נפל ביום כ"ז באייר תשכ"ז (06.06.1967)
בן 27 בנופלו
מקום מנוחתו בית העלמין הצבאי הר הרצל

דברי הכותבות:

כשקיבלנו את השם "שלמה אפשטיין" ללא שום רקע או פרט
המסגיר את סיפור חייו, לא ידענו לקראת איזה סיפור מופת
אנחנו הולכות.

כמובן שפתחנו את אתר יזכור בכדי להבין במי מדובר, ברגע
שהתחלנו לקרא את ספור חייו, צללנו עמוק עמוק לתוכו,
חיפשנו עוד ועוד חומר וקראנו קסומות כל בדל תוכן שמצאנו.

מפעים להיכנס לתוך כזה סיפור, להכיר את האישיות הנפלאה,
שכל כולה זה רק נתינה ללא גבול לזולת, קידוש ערכים
יהודיים, גבורה ומסירות.

בקריאת התיאורים על מסירותו בשעה ששאר חבריו ברחו
למצוא מחסה והוא נשאר תחת ההפגזות, דמעות עמדו בעינינו,
זהו גיבור אמיתי שמסר את נפשו והביא לחברו חיים!!
מסר את נפשו - תרתי משמע...

זכות הייתה לנו לכתב ולהתחבר לדמות המופת. אנחנו מלאות
תקווה שסיפורו ילווה וישפיע על רבים, כפי שחווינו אנו.

